

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:1106

av **Hans Hoff (S)**

Åtgärder mot sexuella övergrepp

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot sexuella övergrepp och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ungefär 6 000 våldtäkter anmäls i Sverige varje år enligt Brottsförebyggande rådet. I 96 procent av fallen 2016 var offret en kvinna. Av de anmälda våldtäktsbrotten mot barn var offret en flicka i 88 procent av fallen. Störst andel, 62 procent, av alla anmälda våldtäktsbrott mot minderåriga utgjordes av brott där brottsoffret var en flicka under 15 år.

Denna statistik säger inte att vi ska strunta i de brottsfall där offret är en pojke eller en man, men den visar på ett strukturellt våld mot kvinnor och flickor som måste upphöra. Ett steg i rätt riktning togs 2005 då en sexualbrottslagstiftning trädde i kraft. Vissa gärningar som tidigare rubricerats som sexuellt utnyttjande kom att rubriceras som våldtäkt. Ett exempel som skulle rubricerats som våldtäkt idag är fallet där Göta hovrätt den 5 januari 2005 ändrade en dom mot två män från grov våldtäkt till sexuellt utnyttjande. Flickan, som var 13 år, hade frivilligt druckit ölen männen bjöd henne på. Därför bedömde Hovrätten att hon var redlost berusad av egen förskyllan. Enligt den dåvarande lagen kunde inte en person som frivilligt druckit sig berusad våldtas.

2014 beslutade den dåvarande regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att bl.a. göra en översyn av våldtäktsbrottet, lämna förslag på hur ett särskilt oaktsamhetsansvar för våldtäkt bör utformas och granska hur rättsväsendet hanterar våldtäktsärenden. Det blev senare en sexualbrottskommitté och de presenterade en utredning i oktober 2016.

Ett av förslagen handlar om brottsbeteckningarna våldtäkt, sexuellt tvång och våldtäkt mot barn där de ska tas bort och ersättas av andra beteckningar. Detta eftersom våld och tvång inte används vid varje övergrepp. De anser att våldtäkt istället borde benämnas sexuellt övergrepp, sexuellt tvång ska ändras till sexuell kränkning och våldtäkt mot barn ska ersättas med sexuell kränkning av barn.

Ett annat förslag handlar om det som kommit att kallas samtyckeslagstiftning. Dock vill utredarna använda begreppet frivillighet istället. I praktiken innebär det att endast ett ”ja” eller ett aktivt deltagande i handlingen ska kunna tolkas som frivillighet av den eller de övriga som deltar. Det ska inte finnas något krav på att personen säger nej eller aktivt visar motstånd. Vidare menar de att passivitet inte ska tolkas som frivilligt deltagande. Dessutom ska ett ja inte kunna ses som frivillighet om något medel använts mot personen och att hen som följd sagt ja.

Det straffbara området borde också utökas enligt sexualbrottskommittén. De menar att ett oaktsamhetsansvar bör införas vad gäller de allvarligaste kränkningarna, alltså de som omfattas av bestämmelserna om sexuellt övergrepp av normalgraden, grovt och synnerligen grovt brott samt grov sexuell kränkning. Vidare föreslås bättre stöd till målsäganden under rättsprocessen. Till exempel borde prövningen av om ett målsägandebiträde ska förordnas ske omedelbart efter det att en förundersökning har inletts eller återupptagits i mål som rör sexualbrott.

Nyligen har vi tagit del av journalisters granskningar av hur sexualbrott hanteras och förstått att andra brott, främst mord, har prioriterats framför sexualbrott på grund av resursbrist. Detta skriver även sexualbrottskommittén i utredningen som lämnades förra året. Deras granskning visar att sexualbrottsutredningar ofta får anstå till förmån för utredningar av andra brott.

Det är oerhört betydelsefullt att personer som blivit utsatta för sexualbrott får den hjälp de behöver och att tilltron till rättsväsendet är stark. Det är inte säkert att förslagen, som till exempel en samtyckeslag, kommer leda till färre sexualbrott eller fler fällande domar. Dock är en samtyckeslag viktig eftersom en lag är en norm, uttalad och nedtecknad samt en sådan lag speglar bättre hur synen på sexuell samvaro ska vara i ett modernt och jämställt samhälle.

Människors beteende förändras inte omedelbart när nya lagar träder i kraft varför utbildning också behövs. Det finns många organisationer som fokuserar på hur män måste inkluderas mer i arbetet mot sexuella övergrepp. Organisationen Fatta är en ideell medlemsförening som kämpar mot sexuellt våld och för samtycke i praktik och lagstiftning. En av Fattas satsningar är att engagera pojkar och män att vilja ta ansvar och inkludera dem i att vara en del av att skapa nya normer kring sex, sexualitet och våld. Fatta förklarar att de självklart inte anser att alla män är skyldiga till lagbrott men eftersom statistiken säger att 98 procent av de sexuella övergreppen begås av män menar de att de måste ta ansvar för att sexualbrotten ska minska.

RFSU är inne på samma linje som Fatta och menar att utbildning riktad till unga är extremt viktigt för att uppnå en förändring. De vill att alla unga i Sverige ska få ta del av en allsidig sexualundervisning som behandlar frågor om ömsesidighet, sexuella gränser, kommunikation och maskulinitetsnormer. RFSU anser att sexualundervisning är den största förändringspotentialen för att minska antalet sexuella övergrepp och våld.

Det är hög tid att överse sexualbrottskommitténs förslag gällande en ny lagstiftning men det är också viktigt att satsa på en sexualundervisning som speglar ett jämställt samhälle.

Hans Hoff (S)